

ХАБАР

خبر

Ўзбекистон Республикаси Алоқа Вазирлиги наشري

1992 йил мартдан чиқа бошлаган

• 1993 йил, 14 май № 20 (59) •

Нархи 10 сўм

ҚИШЛОҚ ПОЧТАЧИСИ

— Санобар опа, бизга хат борми?

— Эртага албатта олиб келаман.

— Пул жўнатмоқчи эдим.

— Бемалол.

— Қизим, нафақамни олсам бўладими?

— Кеча сизни йўқлаб уйингизга борганим, топа олмадим.

— Газета ва журналлар келдими?

— Ҳозиргина марказдан юборишибди.

Санобархон Раҳматуллаева ўз миқозлари билан ҳар куни шу тартибда сўзлашади. Шу боис уларга жуда-жуда ўрганиб қолган. Агар унга доимо иши тушадиган ҳамқишлоқларидан биронтасини узокроқ кўрмай қолса, албатта суриштиради. Шу орада унга хат-хабар келса ёки обунаси бўлса, албатта уйига элтиб беради.

Инсон учун хизматнинг яхши ёмони бўлмайди. Энг муҳими — касбини эъзозлаш, унга илҳос қўйиш. Гоҳида бинойидек тўйилган ишни ёқтирмай, уни қўл учта бажариб, бир куним ўтса бас деганлар ҳам учрайди. Айрим пайтда ўта оғир, машаққатли меҳнат талаб қиладиган юмуш ҳам чин кўнгилдан бажарилса, инсонга завқ ва шавқ бағишлаши турган гап.

— Бундан икки йилча олдин, — дея ҳикоя қилади Богдод туманидаги «Қизилтепа» жамоа хўжалигида жойлашган 6-алоқа бўлими бошлиғи С. Раҳматуллаева, — почтада шунча йил ишлаганим етар, болалар ҳам вояга етишди, энди уларсиз қийналдиб қолсам керак, деб алоқа соҳасидан кетган эдим. Афсуски, адашган эканман. Бир оз ошхонада ишлаб кўрдим. Аммо бажарган юмушимдан ҳеч кўнглим тўлмади. Почтачиликка жуда ўрганиб қолган эканманми, хатлар, газета-журналлар кўз ўнгимдан кетмасди. Нимасини айтай, яна ўз ишимга қайтдим.

Ўша куни Санобархон опани йўлда учратдик. Уни суратга олиш ҳам қийин кўчмади. Қишлоқ почтачисини қўлидаги янги газета-журналлар билан тасвирга туширдик. У бир олам янгиликлар билан «Қизилтепа»ликлар хонадонига отланаётган экан. Опахон айни пайтда 211 оилга хат-хабар, обуна нашрлари тарқатади. Ўзи хизмат қиладиган уйларда яшовчиларнинг каттао кичигини беш кўлден билади. Уларнинг қандай яшаётгани ва нима билан нафас олаётгани унга маълум. Боз устига улар ҳам почтачиларнинг юриш-ту-

риши-ю турмуш тарзидан бохабар.

— Хизмат қиладиган ҳамюртларим қувончига шерик бўлишни ҳар нимадан устун кўраман, — дейди С. Раҳматуллаева фахр билан.

Ушбу сатрларни ўқийётган пайтингизда қишлоқ почтачисини яна йўлга чиққан бўлади. Ҳар куни шундай ўтади. Кеча ҳам, бугун ҳам, эртага ҳам шундай бўлишига опахон кўнгиб қолган. Бошқача бўлишини хаёлга ҳам

келтирмайди. Унинг ягона истаги шуки, ҳамқишлоқлари меҳрдан уни ҳеч ним маҳрум этмасин.

У. ҚУШВОҚОВ (фото),
И. УСМОНОВ,
Фаргона вилояти

ОЛАМДА НИМА ГАП ?

* ЯНГИЛИКЛАР * КАБАРЛАР * ВОҚЕАЛАР *

● Ун иккинчи чакриқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн иккинчи сессияси 2 кун давом этди. Унда жумҳуриятимиз ҳаётига оид 50 та масала муҳокама қилинди.

● Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримов Германия Федератив Республикасидаги «Дойче Банк» кенгаши бошқаруви аъзоси жаҳон Георт Крупп раҳбарлигидаги делегацияни қабул қилди. Учрашувда ҳар икки томон учун муҳим бўлган масалалар юзасидан ўзаро фикр алмашилди.

● Тошкентда Ўзбекистон халқ шоири, академик Гафур Ғулом таваллудининг 90 йиллиги кенг нишон-

ланди. Шу санага бағишлаб ўтказилган тантанали йнгилишда Ўзбекистон Президенти И. Каримов сўзга чиқди.

● И. Каримов таниқли тадбиркор, машҳур «Адида» компаниясининг асосчиси билан бири, ўзбек-француз амалий алоқаларини мувофиқлаштирувчи Эндриу Гельфи бошчилигидаги француз ишбилармонларини қабул қилди.

● Вазирлар Маҳкамаси «Пул муомаласини тартибга солиш ва республика истеъмол бозорини ҳимоя қилишни кулай-тириш тўғрисида» қарор қабул қилди. Шунингдек, купон беришнинг янги, та-

бақалаштирилган жадвали белгиланди.

● Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Еш муаллифларнинг энг яхши асарлари ва илмий ишланмалари учун Ўзбекистон Республикаси давлат мукофотини таъсис этиш тўғрисида» қарор қабул қилди. Мазкур мукофотни бериш комиссиясининг таркиби тасдиқланди.

● Россия вице-президенти А. Рудкой навбатдаги президент сайловларида ўз номзодини қўймоқчи эканлигини эълон қилди.

● Қирғизистонда шўролар даврида қазиб олинган 17 тонна олтиннинг тақдирини

булганлигини текшириб кўришга киришилди. Президент А. Акаевнинг сўзига қараганда, ҳозир Швейцария банкда республиканинг 2 тонна олтини сақланмоқда.

● Бокуда ўтган йил кузда Қорабоғда хибсага олинган 6 нафар Россия ҳарбий хизматчиси суд қилинмоқда. Прокурор барча айбланувчилар учун олий жазо қўлланилишини талаб этди.

● Кучли жала ёққани туфайли қуриладиган Роғун ГЭСининг тўғони жиддий шикастланди. Умуман, Тожикистондаги табиий офат туфайли қўрилган зарар бир неча миллиард сўмни ташкил қилади.

● 1991 йил, 19—21 августдаги давлат тўғрисида иштирок этганлар устидан бўлган суд жараёни 18 майда давом эттирилди.

БУГУНГИ СОНДА:

- САНОБАРХОН ОПАНИНГ БАХТИ
- КИМ ЭЛ ҲУРМАТИГА САЗОВОР?
- ЖАҲОНДА ЯНГРАГАЙ ЎЗБЕКЧА КАЛОМ
- МУСТАҚИЛЛИК БЕРГАН ҲУРЛИК
- АЛОҚАЧИЛАР ЖУРНАЛИ БУЛАДИМИ?

КЕЛГУСИ СОНЛАРДА:

- ОДАМЛАР ҚУВОНСА ҚУВОНИБ...
- ТЕХНИКАВИЙ МУЪЖИЗАДАН ОГОҲМИСИЗ?
- БҮЮК АЛЛОМА ТАВАЛЛУДИ ОЛДИДАН
- ОТАНГ ҲАМ, ОНАНГ ҲАМ БОЗОР БУЛСА...
- ТОБЛАНИШНИНГ ОФИР ЙУЛИ

• Сизга қандай хизмат кўрсатишяпти?

ЭЛ ОЛҚИШНИ ОЛИБ

Болалигимда куним ҳарбий хизматдаги катта акамдан хат кутиш билан ўтарди. Езги таътилга чиққанда эса алоқа бўлимига бот-бот борардим. Таниш машина ўн иккиларга яқин келар ва хат-хабарларни, рўзномаларни ташлаб қайтарди. Почтачиз рўзномаларни ажратгач, навбат хатларга келарди. Абдуманноп амаки уларни бирма-бир кўздан кечираётганда нафасини ичмига ютиб, қараб турардим. Агар жилмайса, демак хат бор. Уни олиб, онамининг олдига югурардим. Уйимизга мактуб билан бирга соғинган солдат акамининг нафаси кириб келар, хонадонимиз шодликка тўлар эди. Бу юмушга шунчалар

ўрганиб қолдимки, акам ҳарбийдан келгач ҳам у ерга қатнашни қанда қилмасдим. Сабаби — почтачи амакининг ширин муомаласи, янги рўзнома ва ойномалардан ўқишга бериб туришида эди. Бешариқ туманидаги Янгиқўрғон қишлоғида истиқомат қилувчи Абдуманнон Эргашевни Бутун Раққон, Қашқар, Янгиқишлоқ аҳолиси яхши танийди, ҳурмат қилади. Ҳатто баъзи болакайлардан катта бўлганинда ким бўлмоқчисан деб сўрасалар, «Абдуманнон тоға бўламан», деб жавоб беришлари бежиз эмас. Бу мўмин инсон 27 йилдан буён уч қишлоқ одамларига хат-хабар, нафақалар тарқатади. Касбининг яхши-ёмони бўл-

мас экан. Ҳамма гап сидқидан хизмат қилишида. Доим велосипед миниб, қишлоқ айланганча гоҳ рўзнома, гоҳ қарияларга нафақа тарқатадиган бу инсон одамлар меҳрини қозонган. У баъзи ҳамкасбларига ўхшаб нафақадан ушлаб қолмайди. Шундайларини ҳам эшитганмиз: айримлар нафақадан 4-5 сўм ушлаб қилишаркан. Бунинг сабабини сўраганларга ўдағайлашиб: «Давлат берган ойлик нима бўлади? Менин бола-чақам бор!», дейишди.

Тоға ундайлардан эмас. Битта-иккита кўнгли йиёб, бир-икки сўм берса, унга ҳам хат жилд бериб кетарди.

Тоғанинг бир-биридан

одобли, сулув қизлари, биттагина ўғли бор. Йил ора киз узатади.

— Раҳматномаларингиз ҳам бордир?— дея сўрайман қишлоқ почтачисидан.

— Битта-иккита бор. Ойлик берадику, шунинг ўзи раҳматномада бизга!

— Нукуш хабарни қандай етказасиз?

— Онда-сонда бўлса ҳам бундай ҳолатлар бўлиб туради. Уни айтишдан оғир кўргилик йўқ. Бундай пайтда қишлоқ шўроси ранси билан бирга боришга тўғри келади. Илоийм хизматга борганларнинг ўғли соғ-саломат қайтиб келсин. Ҳамиша ушхабарлар тарқатсам, деб ният қиламан.

Ҳозирги пайтда алоқачиларнинг ҳам иши енгил эмас. Қисқартиришлар Қашқар алоқа бўлимини ҳам четлаб ўтмади. Уч киши қолишиди. Улар аҳоли нафақат мат-

буот нашрларини, Қашқар, Янгиқишлоқ, Янгиқўрғон қишлоқларига ҳар ойда бир миллион атрофида нафақа пули тарқатишади. Ушаларни ҳисоб-китоб қилиш, раҳбарлик Солижон Ҳамидов гарданида.

С. Ҳамидов техникунини тугатиб, 1960 йили Раққон алоқа бўлимига ишга келганди. Қашқар бўлими ажраб чиққач, шу ерга мудир қилиб тайинланди. У кам гап, камсуқум инсон. Бировга ортиқча гапирмайди.

Акромжон Бекназаров Янгиқишлоққа боғланган. «Анчадан буён бу қишлоқ почтачига ёлчимай юрганди. Энди одамни топдик. Акромжонни ҳеч қаёққа қўйиб юбормаймиз!» дейди Солижон ака.

А. ЖҲРАЕВ, Фарғона вилояти

«Хабар» рўзномасининг ташкил этилиши Республика алоқачилари учун айна кўнгидагидек иш бўлди. Ҳозирда рўзномани фақат шу соҳа ходимлари эмас, балки барча муштарийлар қизиқиш билан ўқишмоқда. Ҳафталик «Хабар» таҳририяти ранг-баранг, янги мавзуларда мақолалар бериб, кўплаб муштарийларни жалб этмоқда. Рўзнома алоқачилар ҳаётидаги янгиликлар, муаммо ва камчиликлар ҳақида батафсил маълумотлар беради. Аммо рўзномада алоқа техникаси тизми қандай ишлаши, тузлиши,

ҳал қилишимиз керак. Замон, давр талаби ҳам шу. Журнал изланувчан ёшларимизга ўз имкониятларини оширишга, баҳс-мунозара қилиб, муаммоларни тезроқ ҳал қилишларига ёрдам беради. Бундан ташқари, турмушда техникдан қандай фойдаланиш, иқтисодий масалаларда маслаҳатлар, техникка оид савол-жавоблар, шунингдек, янги техникалар ҳақида хабарлар бериб борилади. Албатта журналда муштарийлар диққат-эътиборини жалб этадиган ном танланади. Муҳими — талабалар, илмий ходимларни

СИФАТ—БОШ МЕЗОН

Галлаорол туман автоматик телефон станцияси бошлиғи Норқул ҚУЛДОШЕВ билан суҳбат.

— Дастлаб Галлаорол туманидаги телефон хизмати тарихидан сўзлаб берсангиз?

— Саксонинчи йилларгача туманимизда бу ҳилдаги телефон хизмати бўлмаган. Уша вақтларда 1958 йилги комунаторлардан фойдаланиларди. 1982 йили Бахмал туманида янги АТС қурилгач, унинг эски жиҳозларини Галлаоролга олиб келдик. У 360 номерлик бўлиб, қўл меҳнати билан ишлатиларди. Кейинчалик миқозлар сони 700 нафарга оширилди. 1986 йили янги, уч қаватли бинода 1500 номерлик АТС ишга туширилди. Ҳозир туманимизда радио, телеграф ва телефон хизмати кенг йўлга қўйилган.

Бугунги кунда қанча хонадон телефонлаштирилган?

— Шаҳарда 1860 оила,

қишлоқларда 1390 оила телефон хизматидан фойдаланипти. Яна 150 га яқин кишидан ариза тушган. Баъзи чекка қишлоқларга телефон ўтказиш кўп маблаг талаб қилади. Бизда эса бунга имкон йўқ.

— Демак, ўтиш давридаги иқтисодий қийинчиликлар сизларга ҳам ўз таъсирини ўтказибди-да.

— Албатта. Лекин қийинчиликка бош эгадиганлар хилдан эмасмиз, ички имкониятлардан фойдаланишимиз. Бу йил умумий йиллик режани ўн миллион қилиб белгиладик. Ишчиларимизни уй-жой билан таъминлаш борасида туман марказида иккита бино қураямиз.

Режаларингиз билан ўртоқлашсангиз.

— Олдинлари телефон

учун ойига 2,5 сўм ҳақ тўларди, ҳозир эса бу хизмат 30 сўм қилиб белгиланди. Нарх-наво ошгани билан иш сифати қониқарли эмас. Туманимизда 102 минг аҳоли ишайди. Шаҳарлар АТС бор-йўғи иккита, холос. Шаҳар марказида ва Богарное посёлкида иккита телеграф ишлаб турибди. Қишлоқлардаги ўн АТСдан қўшни ва Ҳамдустлик мамлакатларига қишлоқ имкони йўқ. Шуларни ҳисобга олиб, 1993 йилда ҳеч бўлмаса иккита ҳужалиқдаги АТСга код орқали бошқа шаҳарларга чиқадиган алоқа жиҳозлари ўрнатмоқчимиз.

Суҳбатдош Баҳриддин ҚУШМОНОВ, ТошДД журналистика факультетининг 3-курс талабаси. Жиззах вилояти

• Уринли таклиф

ЯНГИ ЖУРНАЛ ЗАРУР!

уларни қандай ўз ўрнида қўллаш ҳақида кўнглидан бериш учун имконият бўлмайди.

Маълумки, алоқа соҳасининг асосий қисми техника билан чамбарчас боғлиқ. Шунинг учун республикамизда алоқачилар учун техникка оид махсус журнал ташкил этиш мақсадга мувофиқдир. Бу эса алоқачилар ишига катта ёрдам бўларди. Журналдан фақат алоқачилар эмас, балки техника билан боғлиқ ҳамма соҳа ходимлари фойдаланишлари мумкин. Собиқ иттифоқ пайтида шундай ойномаларни марказдан олардик. Иқтисодий таназзул, қоғоз нархининг ошиши ва бошқа сабабларга кўра ҳозирда бу ойномаларни олиш анча мушкуллашди. Эндиликда мустақил давлатда яшаётган эканмиз, ҳар қандай муаммони ўзимиз

бу ишга кенг жалб қилиш орқали истеъдодли ёшларга кенг йўл очилади. Бизда иқтидорли ёшлар анчагина. Уларга йўналиш берилса, ишни қандай ташкил этиш йўллари кўрсатилса kifоя.

Ҳозир баъзи алоқа тармоқлари ўта мушкул аҳволда. Уларни бу шароитдан олиб чиқиш учун ҳам ўқиш, изланиш керак. Ишлаб чиқаришда фан ва техника ёрдамга келмас экан, иқтисодий юксалиш бўлиши қийин. Ҳар қандай ривожланган давлат иқтисоди аввало улардаги замонавий техниккага таянади. Алоқа техникаси ҳам бундан мустасно эмас. Шундай экан, бу масала ижобий ҳал қилиниб, журнал ташкил этилса, алоқа хизмати янги марраларни тезроқ кашф этган бўларди.

Нуралӣ НОРМАҲМАТ ўғли, «Тошкент почтаси» муҳандиси

Сураткаш А. ТҲРАЕВ

...Кунлардан бир кун дунёга машҳур rassom Поль Сезан тугилган Оз-ан-Прованс (Франция) деган кичкина шаҳарнинг суратлар мозийхонасидан бир неча асар изсиз гойиб бўлди. Таъниқли rassom ўзининг она шаҳарига совға қилган суратлар қаторида бўлган, жаҳонга машҳур «Қарта ўйинчилари» деб аталувчи тас-

вир ҳам йўқолган ноёб асарлар жумласида эди. Дарҳол бутун Франция полицияси оёққа тургазилиб, энг машҳур изкуварлар энг шимариб ишга киришганларига қарамасдан гўзал саяғат намунасидан дарак бўлмади. Суратларни топиш учун қиланган барча сайё-ҳаракатлар бекор кетгач, уларни топишга бел боғлаган киши-

лардан бири олдий бир гоани амалга ошириши таклиф қилди: «Қарта ўйинчилари» акс эттирилган маркани кўп нусхада чоп эттириш лозим! Шундай қилиб, 1961 йил 10 ноябрда 4137000 нусхали янги марка сотувга чиқарилди Оқибатда ушбу суратни сотиш ёки сотиб олиш амалда мумкин бўлмай қолди.

Шундан сўнг воқеаларнинг энг қизиги бошланди. Мозийхона таланигидан саккиз ой ўтгач, Марсел шаҳар полицияи навбатчисининг телефонини тўсатдан жингиллаб қолди. Телефонда айтилган хабарини эшитган полиция зобити қулоқларига шонимасди: сиз қоқувчи номини айтмасдан, изкуварларни катта бир иш кутаётганини айтди. У зобитга

Марсел кўчаларидан биринчиси «Пежо» ёрлигига эга бўлган машинанинг рақами ва белгиларини билдириб: «Унда кўп ташвиш билан изланаётган нарсани топасиз, шонилинг!», дея хабар берди. Қизикқон полициячи ўша машинани топиб, тинтув ўтказганда, унинг ичидан узоқ ахтарилган суратларни топишга муваффақ бўлди. Топилган суратлар нчнда Сезаннинг машҳур «Қарта ўйинчилари» ҳам бор эди...

МАРКА—ЎҒИРЛИККА ҚАРШИ

САВОЛЛАРГА

ЖАВОБ
БЕРАМИЗ

Узоқ вақт алоқа соҳа-сида ишлаган ходимлар телефондан бепул фойдаланиши мумкинми? Умуман почтачиларга қандай имтиёзлар берилган?

С. МУСУРМОҶОВ,
Қашқадарё вилояти.

Алоқа вазирлигидан хабар қилишларича, 10 ва ундан кўп йил хизмат қилган ходимларга техник имкониятлар мавжуд бўлган тақдирда навбатсиз телефон ўрнатиб берилиши мумкин. Почтачиларга эса, бепул иш кийими, хизмат улови (транспорт) берилиши кўзда тутилган. Шаҳар жойларида ҳокимиятнинг қарори билан хизмат пайтида транспортда бепул юришлари мумкин.

Кексаларга доимо қараб турган шахслар ҳам нафақа олиш ҳуқуқига эгами?

Н. ЮСУПОВ,
Жиззах вилояти.

Нафақа учун ҳисобга олинадиган меҳнат фаолияти жумласига 80 ёшдан ошган кексаларга қаров вақти ҳам киритилган. Амалдаги тартибга кўра аёллар учун 55, эркеклар учун 60 ёшдан нафақа ажойиб қалб соҳиб эканлигини ҳамма ҳам тушунади. Гоҳида ётоқда юрсан ҳам, университетда ҳам туриб-туриб: «Эҳ, барибир акажоним ажойиб-да!» — дедераман. Дугоналарим: акангга ўхшаган одам пешонамизга ёзилсин, деб дуо қилишди. Мен эса аканинг булажак кўеви ўнча ўхшагани жуда-жуда истайман.

Меҳнат интизомини бузганлик учун қандай жазо чоралари қўлланилади?

Б. ҚОРИЕВ,
Самарқанд вилояти.

Меҳнат қонунлари мажмуасининг 158-моддасида қуйидаги интизомий жазо чоралари қўлланилиши мумкинлиги кўрсатилган:

- а) танбех бериш;
- б) ҳайфсан;
- в) қаттиқ ҳайфсан;
- г) уч ой муддатга кам ҳақ тўланадиган ишга ўтказиш ёки худди шундай муддат билан пасти лавозимга тушириш;
- д) ишдан бўшатилиш.

Интизомий жавобгарлик тўғрисидаги қонунларда ва интизом низомларида ишчи ҳамда хизматчиларнинг айрим тоифалари учун бошқа интизомий жазо чоралари ҳам кўзда тутилгани мумкин. Қонунда кўрсатилган интизомий жазо чоралари уziel-кесил бўлиб, ундан ташқари жазо чораларни қўллаш (пул жаримаси, хизмат сафари ҳақини намайитириш ва ҳ. к.) мумкин эмас.

М. ТУРҒУНОВ,
хуқуқшунос

• Танловга

«ҚАЧОНГАЧА ОТАНГ темир-терсак йиғди, пулни хайф қилиб, орқалаб кета олмайди-ку, барибир», дея буйим акамдан нолиб, жавраганлари жавраган эди. Ўйланиб қоламан... Ҳа, ҳақиқатан акам акам (дадамни шундай қаҳрамон) нега бунақа экан-а?.. Агар уйимизнинг ҳар бир хонасига кирсам, уюлиб-сочилиб ётган турли хил асбоблар, устачилик буюмлари ва яна ўзим номини ҳам билмайдиган аллабалоларга кўзим тўшарди. Ҳозиргача шундай. Акамнинг қизиқ бир одадлари бор. Москвага агарнинг сўм пул билан кетсалар, биз тайинлаган «Йилтир-Йилтир» материаллар эмас, балки шу миңг сўмнинг етти юзига албатта бирор темир-терсак кўтариб келардилар.

Бизнинг уйда ҳеч қачон катта пул бўлмаган. Ортиқча гиламу шифтгача қилingan безаклар, жимжимадорликлар акамни қизиқтирмасди. Лекин уйимизда ҳамма нарса бор: симдан тортиб то ўзи идиш ювиб берадиган «робот»гача. Кишлоқда янашимизга қарамай, худди «дом»дагидек — иссиқ-сувуқ сув тайёр, печка ёқмаймиз. Буларнинг ҳаммаси акамнинг меҳнатлари эвазига бўлган. Уйимизда бузилган не борки, албатта тузатардилар. Бирор буюм керак бўлиб қўшишга югурмаганимиз, устaxonани билмаганимиз. Акам фақатгина бир нарсани тузатиш билан чекланиб қолмасдилар, ўзлари яратардилар. Куйиб қолган лампочкаларни асл ҳолига келтириб қўядиган асбоб ясаганларини кўриб, ҳайратдан ёқа ушлаганман. Турли хил электр печкалар, майда-чуддаларни-ку айтиб ўтирмайман.

Бундан йигирма йилча муқаддам акам ажойиб, стол билан тенг бўлган телефон ясаган эканлар. Бувамининг айтишича, бу телефонни ясаш учун олти ой ертўладан чиқмай ўтирган. Телефонни ҳарбий қўмита (военкомат)га топширган, эвазига «Жигудя» автомашинасини мукофотга беришган экан.

...УН етти ешли йигитча Фарғонадаги интернат-мактабни битириб, Тошкентга йўл олади. Техникага жудаям қизиққанлиги сабабли, 1965 йили Тошкент алоқа олийгоҳига ҳужжат топширади. Акамнинг Тошкентга ўқишга келишлари жуда қизиқ бўлади. Ҳикоя қилиб беришларича, йўлга отланаётганда қўлларига беш сўм пул беришади. Андижонда тоғаси поезда чиқариб юборади. Тошкентда ҳам бир қариндошиникида яшаб, ниҳоят, талаба саналиб, Новақатга яна ўша беш сўм билан қайтиб боради.

Еттиинччи йилда институтни битириб, Новақат рай-

он алоқа бўлимига ишга кирадилар. Мана, қарийб йигирма уч йилдан буён шу ерда ишлайдилар. Йигирма йилдан бери шу бўлим бошлиғи.

Акамнинг тиниб-тинчганини сира эслаш олмайман. Алоқа бўлими хизматини яхшилаш, одамлар оғирини енгиллаштириш учун куйиб-пишадилар. Ҳар бир хонадонда телефон бўлишини орзу қиладилар. Бундан ўн йил аввал «Новақат билан Нью-Йоркни гаплаштирмаман», деб айтгандилар. Бугунги кунга келиб халқаро телефон станциялари яратилган шароитда, ажабмаски, Қирғизистон жумҳурия-

бир марта ичиб олиб. — Нега бундай даяётганимни сен анча йиллар ўтгач... тушунасан...

Ҳозир ўйлаб қарасам, акамни ҳеч ким тушунмабди. Бироқ у ҳаммани тушунишга интилади. Айниқса мени. Журналист бўлман деб оёқ тираганимда ҳам биринчи бўлиб акам розилик берган. Бирон марта ҳам қаттиқ гап тугул, қаттиқ сўз ҳам айтмаган. Нима десам, шунга кўнган, оғзимдан чиқмасданоқ муҳайе қилган.

— Буважон, сиздан ҳам кўра Акамни яхши кўраман, нега шундай-а? — деб сўрасам, онам кулиб:

ФАҚАТ СИЗНИ ЙЎҚОТИБ ҚЎЙМАЙ...

ти. Уш вилояти, Новақат туманидан ҳам Нью-Йоркка кўнгироқ қилинса, отамнинг талабаликдаги орзуси ушалса...

АКАМНИНГ ҚЎЛИ, дили очилгани учун бўлса керак, ҳамма ёрдам сўрайди, ҳамма илтимос қилади. У киши қўлидан келганича ёрдам беради. Телефон, шошилинчома бўйича илтимос бўёнда қолиб, «гарнитур» керак бўлса ҳам, ҳаттонки уй кўраётган одам гишт ёки тахта учун ҳам акамга мурожаат қилади. Лекин акам ўзи учун ҳеч кимга бирор нарса сўраб илтимос қилмаганлар. Эҳ... Ҳамма акамни алдасам, ундан кўпроқ фойдалансам дейди. Унга ичириб бўлса ҳам ўз ишларини битказиб кетганларни кўп кўрганман. Акамнинг ўзи ҳам буларнинг ҳаммасини сезган ҳолда кўп ўйлардилар. Кўнгил чигилини ёзиш учунми, кўп ичардилар. Базан ҳар кун ичиб келарди. Акамнинг мастлиги ҳам беозор эди: ишдан келгунча машинада ухлаб қоларди. Базур тушириб, ўрнига ётқизиб қўярди. Эрталаб яна одатдагидек ишга чиқиб кетаверардилар.

Уйимизда кеча-ю кундуз телефон кўнгироқлари тинмайди: Москва, Бишкек, Уш, Фарғона... Баъзан кўнгироқлардан тўйиб кетамиз. Чунки ҳеч ким: «Қалай, тинч ўтирибсизларми?» деб ҳол сўраб кўнгироқ қилмайди-ку!..

— Қизим, ҳеч ким мени тушунмайди, — деганди акам

— Ҳеч гапингни икки қилмагандан кейин мендан ҳам яхши кўрасан-да отамнинг, — дейдилар.

Ҳа, менинг акам шунақа гаройиб ва ажойиблар. Яна, жудаям ишонувчан. Бирор шундай бўпти, деса, «ие, шундай бўптими», деб лақна тушадилар. Акам озгина кўнгироқроқ ҳам. Сиқонни кўрса қочади. Юраги жуда бўш...

Негадир мен акамни бу дуненинг одамига ўхшатмайман. Уларнинг гаройиб, бошқача хусусиятлари бор. Бундан жуда кўп йиллар илгари акам СССР картасини менга кўрсатиб:

— Шундай кун келадими, СССРдаги ҳар бир республика алоҳида-алоҳида бўлиб, ажралиб кетади, — деганида кўлгандим. Сабаби, у даврда 15 та республиканинг бўлинишини ҳатто Москвадагилар ҳам тасаввур қилишолмасди.

Яна, Японияда симсиз телефон ихтиро қилинганини, бизнинг уйда ҳам начоилардир шундай телефон бўлишини айтганларида, ишонмасдим. Мана, ўша кун келди: «автена»-ли япон телефони бугун уйимизда.

...БУ ГАЛ УИГА бориб, акамни кўрдиму эзиллиб кетдим. Унинг тенгқурлари, ҳатто анча катта ёшларлар ҳам бақувват, ёш кўринишдади. Акажоним эса... Ёлқаси янада енгилан. Аммо... Ўша туриш. Бошқаларга ўхшамаган чеҳра... Одатдагидек, яна ўзининг «темир-терсаклари» орасига шўнгиғанча

ишляпти. Уйимизда темир-терсаклар билан тенглаша оладиган китоблар олами ҳам бор. Акам адабиётни севади. Қаерга борса китоб кўтариб келади. Каттагина жавонидоги китобларнинг барини ўқиб чиққан. Турк эстраласи кўшиқларини ёқтиради, сибсагга қизиқади. Акам бир неча тилини муккамал билади, мен эса рус тилиниям эплаштиролмайман.

Менинг акам жуда содда. Нимани ўйлаб турса, тилига кўчира қолади. Елгон илтифоти ясамалиқдан йироқ. Ҳатто оналари билан ҳам «Тузукмисиз?» деган гапдан бошқа сўрашини билмайди. Уртоқларим уйимизга келса, келинг, ҳам демасдилар. Йўқ, бу ўзини катта тўтишдан эмас, балки уларни ҳам ўз уйининг одамидек кўриб, бепарво ўтардилар.

Ҳаммагаям ўзининг отасидан кўра яхшироқ ота йўқ бўлса керак, дерсиз. Гап акамнинг ишбилармон раҳбар ёки меҳрибон ота эканлигида эмас. Акам — ҳақиқий инсон! Овозимни борича ҳайқиргим, одамларга эшиттиргим келадими: Туншаняпсизларми, ҳақиқий инсон! Шу сўзга лойиқ бўлган, ҳеч кимга ўхшамаган ИНСОН!

Ҳабибулло Абдураҳмонов деса, Қирғизистон республикаси Алоқа вазирлигида ҳам, Новақат ўшда ҳам ҳамма билади. Бироқ Акамнинг ажойиб қалб соҳиб эканлигини ҳамма ҳам тушунамайди. Гоҳида ётоқда юрсан ҳам, университетда ҳам туриб-туриб: «Эҳ, барибир акажоним ажойиб-да!» — дедераман. Дугоналарим: акангга ўхшаган одам пешонамизга ёзилсин, деб дуо қилишди. Мен эса аканинг булажак кўеви ўнча ўхшагани жуда-жуда истайман.

Бутун негадир АКАМни бошқача соғиндим. Ҳамда ўтириб акам ҳақида билганларимни ёздим. Бу ерда ҳеч қандай бўрттириш ёки ёлғон йўқ. Акам ҳаётда қандай бўлса, шундайлигича олдим.

СИЗ ЭСА, яхшиси, Акамнинг ўзи билан танишиш, суҳбатлашиш. Шундагина менинг АКАМ кимлигини аниқ билиб олсиз! Акам эса... сизни ўша темир-терсаклар оламида кўтиб олади...

Эгамдан шундайни қалбга тенг бўлган,

Сиҳату, энг уз-у-у-у умрини сўрай.

Дунёдан ажралиб қолсам ҳам майли,

Фақат Акажоним йўқотиб қўямай!

Соҳиба АБДУРАҲМОНОВА,
ТошДД журналистика факультети толибаси

«Телекотон» алоқа матъоти кўзгусида

«ОЛТИН» ХАТ

Айни кунда Россиядан Латвияга ҳаво йўли орқали бандероль жўнатилиш осон юмш бўлмай қолди. Бир

КИЛОГРАММЛИК ЮК ЖЎНАТИШ

ушун 13 доллар ҳақ тўлаш лозим. 5 килограммда юбортма учун 24 доллардан кўпроқ хизмат ҳақи олинади. Шунингдек, бошқа хизмат турлари учун ҳам тарифлар оширилган. Оғирлиги 20 грамм келадиган оддий хатни юбориш учун 5 талон, агар буюртмалли бўлса 15 талон тўланади. Бу тарифлар фақат жумҳурият худудида қўлланилади. Россияга оддий хат жўнатилиш 60 талонга, ҳаво йўли билан бўлса 80 талонга тушади.

ЭХТИЁТ ЧОРАСИ

Москвада кўча телефонларини эҳтиёт қилишнинг янги-янги усуллари жорий этилмоқда. Безорилардан таксофонларни сақлаш мақсадида қопқон қўйишга тўғри келаятир. Бу усул 80 йилларнинг ўрталарида қўлланилган эди. Кимки сиз қопқон ўрнига таксофонларни бузмақчи бўлса, олдин безори гаранг қилинади ва ювса кетмайдиган бўёқ билан чапланади.

ЕРНИНГ СУНЪИЙ ЙЎЛДОШИ ОРҚАЛИ

Жаҳон аҳолиси сунъий йўлдоши орқали алоқа қилувчи «Инмерсат» тизимини яхши билишди. Унинг қароргоҳи Лондонда жойлашган. Шу пайтгача америка ва француз ракета ташувчилари унга хизмат қиларди. Ҳозирги пайтда улкан дамдаги алоқа хизмати 8 та ернинг сунъий йўлдоши орқали бошқарилмақда.

1995 йилдан бошлаб Бойқонғурдаги ҳаво кемалари учуриладиган жойдан «Ин-

мерсат»га хизмат қиладиган сунъий йўлдошлар осмонга кўтарилади. Москвада бу соҳада ҳамкорлик қилиш юзасидан аҳдлашувга имзо чеклиди.

ЭАНГОРИ ЭКРАНА КЎРИНГИ

ДУШАНБА

17 МАЙ
 ● УзТВ I

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
 18.00 Янгликлар.
 18.10 «Уйгурча альбом», Телефильм.
 18.25 «Далаларда акс этар ҳайт».
 18.55 М. Ашрафий номдаги Тошкент Давлат консерваторияси чангиллар ансамблининг концерти.
 19.25 Эълонлар.
 19.30 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
 19.50 Эълонлар.
 19.55 «Шерият дафтарида». Мирзиёев Мирзаев.
 20.10 «Оқшом эрталари».
 20.25 «Мустанкилик ва қонуinchликни ривожлантириш».
 20.55 Эълонлар.
 21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
 21.30 «Хотира», Хайитбой Азми.
 22.35 «Мудҳис хат», Бадий фильм.
 24.00 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

СЕШАНБА

18 МАЙ
 ● УзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
 7.30 «Асрлар оҳанги», «Халқ куйлари», Телефильмлар.
 8.20 «36—38—квадратдаги ҳо-диса», Бадий фильм.
 9.30 «Қаҳрамон Дадаев», Фильм-концерт.
 10.00 Ўзбек тилини ўрганамиз.
 10.30 Ҳуқуқ кўрсатуви. Информатика. ЭМЛлар ва улардан фойдаланиш.
 11.00 «Ҳамид Сулаймон», Телефильм.
 11.30 Ҳуқуқ кўрсатуви. Математика. Такрорлаш машқлари.
 12.00 «Уорлднет» телеком-панясининг янгликлари [АҚШ].

УзТВ II

18.30 Болалар учун «Соғина».
 19.00 «Ипак юлоси».
 19.30 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
 19.50 «Курлиш: тақриба ва муаммолар».
 20.30 «Лаҳза», Хабарлар.
 20.45 Нодира Султонова куйлайди.
 21.10 «Ғалати аёл», Бадий фильм, 1-серия.
 22.25 «Лаҳза», Хабарлар.
 22.40 «Ғалати аёл», Бадий фильм, 2-серия.

ОРБИТА IV

14.00 Янгликлар [сурдо тар-жимаси билан].
 14.20, 17.20, 20.20 — Кўрсату-лар тартиби.
 14.25 «Телемист»,
 15.10 «Ен дафтар»,
 15.15 Мультифильм.
 15.30 «40 герц»,
 16.20 «Технодром»,
 17.00 Янгликлар [сурдо тар-жимаси билан].
 17.25 Давлатлараро «Останки-но» телеканали «Танши но-таншилар» кўрсатувининг та-ништиради.
 17.55 «Гол»,
 18.25 «Хафтанинг акс-садо-си»,
 18.55 «Россия музейлари ол-тин ҳалқаси»,
 19.40 Хайрли тун, кичкинтой-лар!
 19.55 Эълонлар.
 20.00 Янгликлар.
 20.25 «Горачев ва бошқалар», Бадий телесериал премьераси, 15-серия.
 20.55 «Спорт уик-энди», «Янги студия» ташиштиради:
 21.10 «Бомонд»,
 21.40 «Дием-сейша»,
 22.40 «Таржиман ҳол»,
 22.50 «Монтаж»,
 23.50 «Меганис»,
 Танаффус пайтида [23.00] — Янгликлар

УзТВ II

18.30 «Уолт Дисней ташишти-ради...», Мультифильмлар тў-пласи.
 19.20 «Фарғонанинг мовий ҳалқаси», Телефильм.
 19.30 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
 19.55 «Музилар меҳмонхона-си»,
 20.25 «Алқошлар ва шартнома-лар»,
 19.55 Эълонлар. «Киноингоҳ»,
 ● «ОРБИТА IV»
 4.55, 14.20, 17.20, 20.20 — Кўр-сатулар тартиби.
 5.00 Янгликлар.
 5.35 Эрталабги гимнастика,
 5.45 «Тонг»,
 8.00 Янгликлар.
 8.20 «Оддий Мария», Кўп се-рияли телевизион бадий фильм премьераси [Мексика].
 9.05 «40 герц»,
 9.45 «Кулардан бир кун Кусковода», Фильм-балет.
 10.20 «Горачев ва бошқалар», Бадий телесериал, 15-серия.
 10.50 «Матбуот-экспресс»,
 11.00 Янгликлар.
 11.05 Кундузи киноэкспресс
 11.20 «Авария», Телевизион бадий фильм, 1-серия.
 12.30 «Раневский эспа», Телефильм, 1-фильм.
 13.25 Мультифильмлар.

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 Ишбилармон кишилар даври.
 7.55 Тонги концерт.
 8.10 «Усталар дастхати», Ми-халк Рошин.
 9.05 ХХ аср кадрда ва кадр ортида.
 9.50 «Бола тилидан...»,
 10.20 «Рен-тайм»,
 10.50 Ишдан буш пайтингида.
 11.05 Хонаки экран, «Алиса Муҳаммад» наваллатида», Бадий фильм (Англия).
 12.40 «Деконларга тааллуқли масала»,
 13.05 Кундузи савас, «Сахро-дун» «Уюлганлар», Бадий фильм.
 14.15 «Бутунроссия манфаати учун», Халқор музеялар кунга.
 14.30 «Америнанинг 8-авийи та-бияти», Кўп серияли теле-визион премьераси [АҚШ].
 15.00 Янгликлар.
 15.15 «Забт этиш»,

17.00—19.05 ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
 19.05 Душанба кун дахати «Лами страй» ташиштиради «Торелло судланганда», «Кри-минал ҳодисалар» туркуми-дан [АҚШ].
 20.00 «Ҳаникат онлари»,
 21.00 Туркия телевидениеси, Хабарлар.
 21.20 «Юлдузлар билан суҳ-батда»,
 21.30 Спорт кўрсатуви.
 21.35 «Эчи буйруғи»,
 22.10 «Наутдаун», Оммавий мусика янгликлари.

СЕШАНБА

18 МАЙ

● УзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
 7.30 «Асрлар оҳанги», «Халқ куйлари», Телефильмлар.
 8.20 «36—38—квадратдаги ҳо-диса», Бадий фильм.
 9.30 «Қаҳрамон Дадаев», Фильм-концерт.
 10.00 Ўзбек тилини ўрганамиз.
 10.30 Ҳуқуқ кўрсатуви. Информатика. ЭМЛлар ва улардан фойдаланиш.
 11.00 «Ҳамид Сулаймон», Телефильм.
 11.30 Ҳуқуқ кўрсатуви. Математика. Такрорлаш машқлари.
 12.00 «Уорлднет» телеком-панясининг янгликлари [АҚШ].

УзТВ II

18.30 Болалар учун «Соғина».
 19.00 «Ипак юлоси».
 19.30 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
 19.50 «Курлиш: тақриба ва муаммолар».
 20.30 «Лаҳза», Хабарлар.
 20.45 Нодира Султонова куйлайди.
 21.10 «Ғалати аёл», Бадий фильм, 1-серия.
 22.25 «Лаҳза», Хабарлар.
 22.40 «Ғалати аёл», Бадий фильм, 2-серия.

ОРБИТА IV

14.00 Янгликлар [сурдо тар-жимаси билан].
 14.20, 17.20, 20.20 — Кўрсату-лар тартиби.
 14.25 «Телемист»,
 15.10 «Ен дафтар»,
 15.15 Мультифильм.
 15.30 «40 герц»,
 16.20 «Технодром»,
 17.00 Янгликлар [сурдо тар-жимаси билан].
 17.25 Давлатлараро «Останки-но» телеканали «Танши но-таншилар» кўрсатувининг та-ништиради.
 17.55 «Гол»,
 18.25 «Хафтанинг акс-садо-си»,
 18.55 «Россия музейлари ол-тин ҳалқаси»,
 19.40 Хайрли тун, кичкинтой-лар!
 19.55 Эълонлар.
 20.00 Янгликлар.
 20.25 «Горачев ва бошқалар», Бадий телесериал премьераси, 15-серия.
 20.55 «Спорт уик-энди», «Янги студия» ташиштиради:
 21.10 «Бомонд»,
 21.40 «Дием-сейша»,
 22.40 «Таржиман ҳол»,
 22.50 «Монтаж»,
 23.50 «Меганис»,
 Танаффус пайтида [23.00] — Янгликлар

УзТВ II

18.30 «Уолт Дисней ташишти-ради...», Мультифильмлар тў-пласи.
 19.20 «Фарғонанинг мовий ҳалқаси», Телефильм.
 19.30 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
 19.55 «Музилар меҳмонхона-си»,
 20.25 «Алқошлар ва шартнома-лар»,
 19.55 Эълонлар. «Киноингоҳ»,
 ● «ОРБИТА IV»
 4.55, 14.20, 17.20, 20.20 — Кўр-сатулар тартиби.
 5.00 Янгликлар.
 5.35 Эрталабги гимнастика,
 5.45 «Тонг»,
 8.00 Янгликлар.
 8.20 «Оддий Мария», Кўп се-рияли телевизион бадий фильм премьераси [Мексика].
 9.05 «40 герц»,
 9.45 «Кулардан бир кун Кусковода», Фильм-балет.
 10.20 «Горачев ва бошқалар», Бадий телесериал, 15-серия.
 10.50 «Матбуот-экспресс»,
 11.00 Янгликлар.
 11.05 Кундузи киноэкспресс
 11.20 «Авария», Телевизион бадий фильм, 1-серия.
 12.30 «Раневский эспа», Телефильм, 1-фильм.
 13.25 Мультифильмлар.

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 Ишбилармон кишилар даври.
 7.55 Тонги концерт.
 8.10 «Усталар дастхати», Ми-халк Рошин.
 9.05 ХХ аср кадрда ва кадр ортида.
 9.50 «Бола тилидан...»,
 10.20 «Рен-тайм»,
 10.50 Ишдан буш пайтингида.
 11.05 Хонаки экран, «Алиса Муҳаммад» наваллатида», Бадий фильм (Англия).
 12.40 «Деконларга тааллуқли масала»,
 13.05 Кундузи савас, «Сахро-дун» «Уюлганлар», Бадий фильм.
 14.15 «Бутунроссия манфаати учун», Халқор музеялар кунга.
 14.30 «Америнанинг 8-авийи та-бияти», Кўп серияли теле-визион премьераси [АҚШ].
 15.00 Янгликлар.
 15.15 «Забт этиш»,

16.45 «Қандай қилиб муваффа-қиятга эришиш мумкин»,
 17.00 Янгликлар [сурдо тар-жимаси билан].
 17.25 Давлатлараро «Останки-но» телеканали «Ҳаш дарв» кўрсатувининг ташиштиради.
 17.55 «Оддий Мария», Кўп се-рияли телевизион бадий фильм премьераси.
 18.35 Кинофестиваль арафаси-да.
 18.55 «Мавзу»,
 19.40 Хайрли тун, кичкинтой-лар!
 19.55 Эълонлар.
 20.00 Янгликлар.
 20.25 «Мосфильм» киносту-диесининг 70 йилги фильм «Пешвоз», Бадий фильм.
 22.15 «Матбуот-экспресс»,
 22.30 «Останкино» хит-паради. Танаффус пайтида [23.00] — Янгликлар.
 24.00 «Оддий император»,
 00.55 «Авария», Телевизион бадий фильм, 1-серия.

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 Ишбилармон кишилар даври.
 7.55 Мульти-пульти,
 8.05 «Камтарин нулгинга», Р. Нарцев.
 9.15 «Ҳаникат онлари»,
 10.10 «Усталар дастхати», Ми-халк Рошин.
 10.25 «Услуб»,
 10.55 Биз севган комедиялар.
 11.05 «Кунюна», Бадий фильм.
 12.25 Мульти-пульти,
 12.35 «Деконларга тааллуқли масала»,
 13.00 «Нечи салон» саҳифа-лар.
 14.30 «Телебирна»,
 15.00 Янгликлар.
 15.15 «Рост» студияси, «Бе-сиз» «Айди» сабонлар.
 15.45 Трансэффери, «Аҳвол қалай, Уфат»,
 16.30 Дипломатин қабулда са-мининг суҳбати.
 17.00—19.15 ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 Ишбилармон кишилар даври.
 7.55 Мульти-пульти,
 8.05 «Камтарин нулгинга», Р. Нарцев.
 9.15 «Ҳаникат онлари»,
 10.10 «Усталар дастхати», Ми-халк Рошин.
 10.25 «Услуб»,
 10.55 Биз севган комедиялар.
 11.05 «Кунюна», Бадий фильм.
 12.25 Мульти-пульти,
 12.35 «Деконларга тааллуқли масала»,
 13.00 «Нечи салон» саҳифа-лар.
 14.30 «Телебирна»,
 15.00 Янгликлар.
 15.15 «Рост» студияси, «Бе-сиз» «Айди» сабонлар.
 15.45 Трансэффери, «Аҳвол қалай, Уфат»,
 16.30 Дипломатин қабулда са-мининг суҳбати.
 17.00—19.15 ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 Ишбилармон кишилар даври.
 7.55 Тонги концерт.
 8.10 «Меннинг Ватани»,
 9.05 «Айвазоннинг», Хўжонатип фильм.
 9.25 «Муҳорин»,
 10.05 Санкт-Петербург балети, Д. Павлов, «Дундица»,
 11.05 Хонаки экран, «Санта-Барбара», Кўп серияли ба-дий телефильм премьераси, 169-серия.
 11.35 «Меннинг Ватани»,
 11.55 «Айвазоннинг», Хўжонатип фильм.
 12.25 «Деконларга тааллуқли масала»,
 13.05 «Агар сиз...»,
 13.35 Драматин антрлар куй-лайди. А. Мироню номдаги кўшма талови.
 14.35 «Бизнинг: янги номлар»,
 14.50 Янгликлар.
 15.05 «Рост» студияси, «Ҳи беш биш қалитан»,
 15.40 «Бизнес ва сивас»,
 16.35 «Ютажасис Уйини»,

ЧОРШАНБА

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
 7.30 «Асиба», Фильм-концерт.
 8.10 «Қайнона», Бадий фильм.
 9.25 Турк тили.
 9.55 «Боллар меҳмонхонаси»,
 10.40 «Уорлднет» телеком-панясининг янгликлари [АҚШ].
 10.55 «Мақтаб ва ҳайт»,
 17.55 Кўрсатувлар тартиби.
 18.00 Янгликлар.
 18.10 «Фаргона илҳоллари»,
 19.10 «Олам кўрни сиз билан»,
 19.25 Эълонлар.
 19.30 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
 19.50 Эълонлар.
 19.55 «Осийшталик посбон-лари»,
 20.10 «Оқшом эрталари»,
 20.25 «Тадқиқот ва ҳамкор-лик»,
 20.55 Эълонлар.
 21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
 21.30 «Май кунларнинг бири-да...», Телерадио жағмарга хазиналардан.
 24.00 «Бедорлик», Мусиқа, шериат, рангасарда аван-гард.

ПАЙШАНБА

20 МАЙ
 ● УзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
 7.30 «Нарзанлар водийси», «Қимас», Телефильмлар.
 8.10 «Зулматин тарк этиб», Ба-дий фильм.
 9.35 Араб тили.
 10.05 «Кўхтонга», Гиламлар тавасифи, Телефильмлар.
 10.30 Ҳуқуқ кўрсатуви. Ўзбеки-стон халқлари тарихи.
 11.00 «Санаъат гунаҳлари»,
 11.30 Ҳуқуқ кўрсатуви. Табиат-шунослик. Улкамаз табияти ва уни муҳофаза қилиш.
 12.00 «Уорлднет» телеком-панясининг янгликлари [АҚШ].

УзТВ II

18.30 Болалар учун фильмлар: «Болалар богачси бизин кутмайдан», «Оқ автомобил»,
 19.05 «Спринг»,
 19.30 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
 19.50 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
 20.50 Ретро услубда концерт.
 21.45 «Тўшларимда гагити йн-гайман», Бадий фильм.
 ● «ОРБИТА IV»
 4.55, 14.20, 20.20 — Кўрсату-лар тартиби.
 5.00 Янгликлар.
 5.35 Эрталабги гимнастика,
 5.45 «Тонг»,
 8.00 Янгликлар.
 8.20 «Домисоль»,
 8.40 «Оддий Мария», Кўп се-

рияли телевизион бадий фильм премьераси.
 9.25 «Савдо кўрми»,
 9.55 Мультифильм.
 10.10 «Фон-сабож»,
 10.50 «Матбуот-экспресс»,
 11.00 Янгликлар.
 Кундузи киноэкспресс
 11.20 «Авария», Телевизион бадий фильм, 1-серия.
 12.35 «Раневский эспа», Телефильм, 2-фильм.
 13.35 Мультифильм.

УзТВ II

18.30 «Соғлом авлод учун», Республика Болалар ортопедия маркази ҳақида.
 19.00 Болалар учун, «Табас-су»,
 19.30 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
 19.50 «Маҳмуд Эсамбоев», Телефильм.
 20.30 «Пульс», Хабарлар.
 20.45 «Бу ошқода»,
 21.55 Республика газеталари-нинг шарҳи.
 22.05 «Пульс», Хабарлар.
 22.20 Эълонлар, «Киноингоҳ»,
 ● «ОРБИТА IV»
 4.55, 8.20, 14.20, 20.20 — Кўр-сатулар тартиби.
 5.00 Янгликлар.
 5.35 Эрталабги гимнастика,
 5.45 «Тонг»,
 8.00 Янгликлар.
 8.25 «Оддий Мария», Кўп се-рияли телевизион бадий фильм премьераси.
 9.10 «Садовое колцодаги са-ройда»,
 9.40 «Дием»,
 10.10 «...16 йшга ва ундан катталар»,
 10.50 «Матбуот-экспресс»,
 11.00 Янгликлар.
 Кундузи киноэкспресс
 11.20 «Катта ўғил», Телевизи-он бадий фильм, 1 ва 2-сериялар.
 13.30 «Объективда — жони-ворлар»,
 13.50 Мультифильм.

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 Ишбилармон кишилар даври.
 7.55 Тонги концерт.
 8.10 «Меннинг Ватани»,
 9.05 «Айвазоннинг», Хўжонатип фильм.
 9.25 «Муҳорин»,
 10.05 Санкт-Петербург балети, Д. Павлов, «Дундица»,
 11.05 Хонаки экран, «Санта-Барбара», Кўп серияли ба-дий телефильм премьераси, 169-серия.
 11.35 «Меннинг Ватани»,
 11.55 «Айвазоннинг», Хўжонатип фильм.
 12.25 «Деконларга тааллуқли масала»,
 13.05 «Агар сиз...»,
 13.35 Драматин антрлар куй-лайди. А. Мироню номдаги кўшма талови.
 14.35 «Бизнинг: янги номлар»,
 14.50 Янгликлар.
 15.05 «Рост» студияси, «Ҳи беш биш қалитан»,
 15.40 «Бизнес ва сивас»,
 16.35 «Ютажасис Уйини»,

УзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
 7.30 «Асиба», Фильм-концерт.
 8.10 «Қайнона», Бадий фильм.
 9.25 Турк тили.
 9.55 «Боллар меҳмонхонаси»,
 10.40 «Уорлднет» телеком-панясининг янгликлари [АҚШ].
 10.55 «Мақтаб ва ҳайт»,
 17.55 Кўрсатувлар тартиби.
 18.00 Янгликлар.
 18.10 «Фаргона илҳоллари»,
 19.10 «Олам кўрни сиз билан»,
 19.25 Эълонлар.
 19.30 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
 19.50 Эълонлар.
 19.55 «Осийшталик посбон-лари»,
 20.10 «Оқшом эрталари»,
 20.25 «Тадқиқот ва ҳамкор-лик»,
 20.55 Эълонлар.
 21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
 21.30 «Май кунларнинг бири-да...», Телерадио жағмарга хазиналардан.
 24.00 «Бедорлик», Мусиқа, шериат, рангасарда аван-гард.

УзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
 7.30 «Нарзанлар водийси», «Қимас», Телефильмлар.
 8.10 «Зулматин тарк этиб», Ба-дий фильм.
 9.35 Араб тили.
 10.05 «Кўхтонга», Гиламлар тавасифи, Телефильмлар.
 10.30 Ҳуқуқ кўрсатуви. Ўзбеки-стон халқлари тарихи.
 11.00 «Санаъат гунаҳлари»,
 11.30 Ҳуқуқ кўрсатуви. Табиат-шунослик. Улкамаз табияти ва уни муҳофаза қилиш.
 12.00 «Уорлднет» телеком-панясининг янгликлари [АҚШ].

ПАЙШАНБА

20 МАЙ
 ● УзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
 7.30 «Нарзанлар водийси», «Қимас», Телефильмлар.
 8.10 «Зулматин тарк этиб», Ба-дий фильм.
 9.35 Араб тили.
 10.05 «Кўхтонга», Гиламлар тавасифи, Телефильмлар.
 10.30 Ҳуқуқ кўрсатуви. Ўзбеки-стон халқлари тарихи.
 11.00 «Санаъат гунаҳлари»,
 11.30 Ҳуқуқ кўрсатуви. Табиат-шунослик. Улкамаз табияти ва уни муҳофаза қилиш.
 12.00 «Уорлднет» телеком-панясининг янгликлари [АҚШ].

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 Ишбилармон кишилар даври.
 7.55 Мульти-пульти,
 8.10 «Бизнес ва сивас»,
 9.05 Параллеллар, «Россия гер-би»,
 9.20 «Сиз яратган бог»,
 9.50 «Осийшталик М 9»,
 10.50 Ишдан буш пайтингида.
 11.05 «Хонаки клуб», «Санта-Барбара», Кўп серияли ба-дий телефильм, 169-серия.
 11.35 «Очиқ дун»,
 12.40 «Деконларга тааллуқли масала»,
 13.05 Драматин антрлар куй-лайди. Халқор фестивал.
 14.40 «Терминал»,
 15.10 Янгликлар.
 15.25 «Тиллар, маърифат, ма-даннат — 93», Халқор фести-вал.
 15.55 Трансэффери,
 16.45 «М-трест»,

19.55 «Мусиқий дақиқалар»,
 20.10 «Оқшом эрталари»,
 20.25 «Дехончилк ислохоти амалда»,
 20.55 Эълонлар.
 21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
 21.30 «Ўзбекистоннинг йўли Битта—олга юрмш», 1-қисм.
 22.20 «Бир шингил кулг...», Дам олиш мусиқий кўрсату-ви.
 22.50 Футбол. «Пактаора — Нефтич». Жиззах шаҳридан эъиб олинган.
 00.20 Эртанги кўрсатувлар тар-тиби.

УзТВ II

18.30 «Соғлом авлод учун», Республика Болалар ортопедия маркази ҳақида.
 19.00 Болалар учун, «Табас-су»,
 19.30 «Ўзбекистон» ахбороти [рус тилида].
 19.50 «Маҳмуд Эсамбоев», Телефильм.
 20.30 «Пульс», Хабарлар.
 20.45 «Бу ошқода»,
 21.55 Республика газеталари-нинг шарҳи.
 22.05 «Пульс», Хабарлар.
 22.20 Эълонлар, «Киноингоҳ»,
 ● «ОРБИТА IV»
 4.55, 8.20, 14.20, 20.20 — Кўр-сатулар тартиби.
 5.00 Янгликлар.
 5.35 Эрталабги гимнастика,
 5.45 «Тонг»,
 8.00 Янгликлар.
 8.25 «Оддий Мария», Кўп се-рияли телевизион бадий фильм премьераси.
 9.10 «Садовое колцодаги са-ройда»,
 9.40 «Дием»,
 10.10 «...16 йшга ва ундан катталар»,
 10.50 «Матбуот-экспресс»,
 11.00 Янгликлар.
 Кундузи киноэкспресс
 11.20 «Катта ўғил», Телевизи-он бадий фильм, 1 ва 2-сериялар.

• **Тарих сабоқлари**

Туркистоннинг қарамлик жараёнини тезлатишда ҳарбий-сиёсий ва иқтисодий аҳамиятга эга бўлган Каспийорти темир йўли (1880—1906 йиллар) қурилиши жиддий роль ўйнади. Ўлка бойликларини талаш билан бирга, исталган миқдорда қуролли куч келтиришга имкон берувчи бу темир йўл кейинчалик Урта Осиё темир йўли деб номланди. У Туркистонда капиталистик муносабатларни ривожлантиришда ҳам катта хизмат кўрсатди.

Россиянинг ўлка саноатини вужудга келтиришдан манфаатдор бўлмагани боис Туркистонда империя саноатига хизмат қилувчи хом ашёни дастлабки қайта ишлов корхоналари вужудга келтирилди. 1867—1900 йиллар мобайнида ўлкада ишга туширилган 170 та саноат корхонасидан 157 таси пахтадан қайта ишлаш заводлари бўлгани ҳам тасодифий эмас. Ўша кезде ўлкадаги ялли саноатнинг 80 фоизи хом ашёни дастлабки ишлашга мўлжалланган эди.

Чор ҳукуматининг иқтисодий сиёсати Туркистонни хом ашё базасига айлантириш, рус моллари сотиладиган бозор сифатида ушлаб туриш ва унинг табиий бойликларини марказга ташиб кетишга қаратилган эди. Бу сиёсатдан дворян-помешчиклардан ташқари тобора ривожланиб, кучга кириб бораётган рус буржуазияси, айниқса, тўқимачилик саноати корхоналари манфаатдор эди. Туркистон даромад манбан сифатида ҳам чор Россиясининг хазинасини бойитиб боришга маҳкум эди. Шу боис бу даромадлар 1867—1896 йилларда 4 баробар кўпайди.

Аҳолидан олинладиган соликлар 1889—1893 йилларда 40 фоизга ошди. 1809—1896 йиллар давомида империя хазинаси ўлкадан 158

миллион сўм соф даромад ўмариди. Туркистон бойликларини талашда марказни мустахлама ўлка билан туғаштирган темир йўл кулай восита бўлди. Каспийорти, Сибирь ва Оренбург темир йўллари улкан Россия империясининг Оврупо ва Осиё қисмини бирлаштириб, чекка юртлирини умумимперия мол алмашинуви жараёнига жалб этди. Метрополиядаги капиталистик муносабатларнинг ривожини мустахлакларнинг ўз домига тортди. Туркистон ўлкаси ҳам бу жараён

эҳтиёжнинг 25 фоизини ташкил қилиб, бу рақам йил сайин ошиб борди ва биричи жаҳон уруши арафасида 50 фоизга етди. Империяда ип-газлама саноатининг гуркираб ўсиши ана шу пахта туфайли эди. 1889—1916 йиллар орасида америка пахта нави экиладиган майдонлар 7 баробар кенгайди. Биргина Қўқоннинг ўзидagina 1900 йилда 22 пахта заводи ишлаб турган. Арзон хом ашё асосида ишловчи ёғ, ичак, вино, пиво, колбаса, заводлари, ўлка ер ости

қан ҳолда сиёсат ўтказар ва ана шу масалада дворян-помешчиклар билан туғнашар эди. Рус императори саройи, Давлат Кенгаши ва Назирлар Қўмитасида асосий ўринларни эгаллаган корхоналар эса Туркистонга нисбатан ҳарбий феодал сиёсат ўтказиб, очикдан-очик унинг бойликларини талани, ер-сувларини тортиб олиш тарафдорлари эди. Ҳар икки синф манфаатларини инобатга олишга уринган чоризм мустахлакларда «ҳарбий феодал империялиги»

фини тўлдирётгани ўша давр матбуотида ҳам ёритиб борилган. «Қишлоқ пролетариатининг иқтисодий аҳволи, — деб ёзган гази «Русский Туркестан» тадаси, — йилдан-йилга ёмонлашиб бормоқда, чунки йилдан-йилга оқдан ўлиш хавфи кучаймоқда. Деҳқонларнинг камбағал қисми тўла хонавайрон бўлиб, тез ўла бо-раётган ерли пролетариат қиёфасига кирмоқда».

Хунармандлар ҳам шундай аҳволга тушиб, ишчилар армияси сафини тўлдирга бошладилар. XX аср бошида уларнинг сони тадқиқотчилар ҳисобига кўра, 28446 кишини ташкил қилган. Барча Туркистон шаҳар ва қишлоқларида хунармандчилик билан шуғулланувчилар 108324 нафардан ортиқ бўлиб, улар ўлка саноати маҳсулотининг 22,3 фоизини ишлаб чиқаришган. Еки бошқача қилиб айтганда, 324438 хўжалик хунармандчилик билан шуғулланган. Ўша давр тадқиқотчилари Туркистон деҳқон ва хунармандлари аҳоли ҳақида шундай ёзган: «Иқтисодий танглик ва моддий қашшоқлик, оғир меҳнат самараларининг барчаси учта кўп бўлмаган эксплуататорлар қўлига топширилиши ақин келажакда жуда жиддий оқибатларни келтириши мумкин... Бундай танглик ўзининг сўнгги поёнига етганда нималар бўлиши ва қандай оқибатлар юзага келишини олдиндан сира тасаввур қила олмаймиз».

Кўриниб турибдики, халқимиз узоқ ва машаққатли тарихий даврни бошидан кечирди. Истиқдолга интилиш ўша даврда кўртан ёзган бўлса акаб эмас. Бугунги кунда мустақиллигини қўлга киритган халқимиз ўз тақдирини ўзи белгилашга қодир. Зеро, бу кунларга етганлар бор, етмаганлар бор.

Ҳамдам СОДИҚОВ,
тарих фанлари номзоди

ИҚТИСОДИЁТНИНГ МАШАҚҚАТЛИ ЙЎЛИ

доирасига жалб этилиб, унда ҳам марказ манфаатларига мос тарзда капиталистик муносабатлар ривожлана бошлади. Туркистоннинг Самарқанд, Сирдарё ва Фарғона вилоятларида 1867—1900 йиллар мобайнида 170 саноат корхонаси очилган бўлса, 10 йил давомида (1900—1910) яна 220, 4 йил ичюда эса (1910—1914) 180 корхона ишга туширилган. Чунки метрополиининг саноат соҳасидаги сиёсатини рус буржуазияси белгилаётган эди. Князь Масальский таъбирча, «пахтачиликни ҳар томонлама ривожлантириш» рус тўқимачилик саноати учун «яқин келажакда ҳаётмамот масаласига айланади».

Рус тўқимачилик саноати Туркистон пахтачиликнинг ривожини туфайли жаҳон бозорига мустақкам марра эгаллади. 1900 йилда Туркистон пахтаси рус саноати

бойликларини ўзлаштирувчи тоғ-кон корхоналари пахта заводларидан кейин тургани ҳам бежиз эмас.

XX аср бошида пахтачилик ялли қишлоқ хўжалик маҳсулотининг 40 фоизини ташкил этган бўлса, дон — 37 фоиз, чорвачилик — 15,8 фоиз, богдорчилик — 3 фоиз, узумчилик — 3 фоиз, бошқа соҳалар эса — 1,2 фоизни ташкил қилган. Пахтачилик империянинг чет элларга сарфлайдиган 70 миллион олтин пулини тежашга имкон бергани ҳам тўқимачилик, ип-газлама саноати гуркираб ўсишига туртки берди.

Метрополиядаги капиталистлар чет эл фирмалари билан ҳамкорликда ўлка бойликларини ўзлаштиришда маҳаллий буржуазияни ўзига воситачи қилган эди. Рус буржуазияси Туркистон саноати, қишлоқ хўжалиги ва ер ости бойликларини ўзлаштиришда капиталистик муносабатлардан келиб чиқ-

сиёсатини ўтказиб келарди.

Туркистон ўлкасида ҳам темир йўл қурилиши ва саноат корхоналарининг вужудга келиши туфайли маҳаллий ишчилар синфини шакллана бошлади. Улар асосан рус саноат маҳсулотлари билан рақобатдан хонавайрон бўлган хунармандлар ва қишлоқларда капиталистик муносабатлар туфайли кучайган табақаланиш натижасида қашшоқлашган деҳқонлардан таркиб топган эди. Туркистон аҳолисининг қарийб 90 фоизини ташкил этган деҳқонлар ва чорвадорлар турмуш тарзи тобора оғирлашиб, тирикчилик ташвишида турли масъумий ишлар билан шуғулланишга мажбур бўлишарди. Ўша кезде Марғилон туманида ерсиз деҳқон хўжаликларини 22 фоиз, Андижонда — 15 фоиз, Наманганда 11 фоиз, Каспийорти вилоятида 9,6 фоизни ташкил қилган. XX аср бошидаги деҳқонларнинг қашшоқлашиб, ишчилар са-

Мавжуда ПУЛКАНОВА

Мавжуда Навоийи вилояти. Хатирчи туманидаги Аҳмад Ерлақабов номли мактабнинг битирувчиси. Келажакда Пулкан бобосидек катта, элга машҳур шоир бўлиш ниятида. Шеърларида самимий дард, изтироб бор. Шунинг ўзи унинг ижодига умид билан қарашга асос бўлади.

ХОТИРАЛАР ҚИЙНАЙДИ ЭНДИ

Кеча сен ҳолимдан
кулгандинг, майли,
Йиқилган чоғимда ҳатто
бермай қўл,
Бугун сен йиқилдинг,
аммо кулмасдан,
Мен оҳиста тиклаб
кўрсатаман йўл.
Қайтариб ол, жонгинг
энди,
Менга берган
азобларингни,
Олиб кетгин жонгинг
майли,
Ташлаб кетган
изтиробларингни,
Керак эмас садақа бўлган,
Сенинг севгинг ва
севишларинг,
Юрагингга ўт ёқаверар,
Ўша сокин жим
қарашларинг,
Шунча қийнаб, азоблар
бериб,
Билмагандай бўлиб юрасан,
Севги билан тўлган

қалбимни,
Парча-парча қилиб
тиласан.
Қайтариб ол, энди
керакмас,
Соғинчларинг — юрак
торларин,
Хотиралар қийнайди энди,
Тийра бўлган умр
зорларин,
Севяш эмас, севилиш
қийини,
Ажралишқу ҳаммадан
осон.
Севиб ҳазиллашу ва лекин,
Ҳазиллашиб сева ҳеч
қачон.
Сен ўша сўзларни
айтдингун...
Қалбимда ҳувиллаб қолди
бир армон.
Эссиз ёлғон экан баҳор
келгани,
Ростгўй фасл — беор
қаҳратон...

Меҳмет ДИКМЕН (Туркия)

УЛУҒЛАР ҲИКМАТИ

СЕНДАН НЕЧУН ҚОЧАЙИН?
Халифа ҳазрат Умар бир кун йўнаб ўтирган бир тўп болалар ёнидан ўтиб кетаётганди, болалар ундан ҳайқиб, четга чиқдилар. Малик ибн Зубай деган бола эса жойидан жилмади. Бунни кўрган ҳазрат Умар боладан:
— Сен нега қочмадинг! — дея сўради.
— Йўл тор бўлса эди сенинг ўтишинг учун четга чиқсам, бирон хатом йўқки сендан кўрсам,— деди ҳалми бола.
Ҳазрат Умар Маликдан бу жавобни эшитгач, хурсанд бўлиб, деди:

— Тўғри айтдинг, офарин сенга...
ИМТИҲОН
Ҳазрат Али шундай дегандилар:
— Олтин ўт билан, ахши киши қайега ва мусибат билан ушбу дунёда имтиҳон қилинади.
ИНСОННИ ҲАЛОҚ ЭТГУВЧИ ИККИ НАРСА
Шаққ Балхидан:
— Инсонларни қандай нарса ҳалок этур! — деб сўраганларида, у шундай деб жавоб берибди:

— Инсонларни икки нарса ҳалок этади: бири, тавба қилдим дея, яна гуноҳ ишга қўл урмоқ. Иккинчиси эса, кейин қиламан дея тавба-тазарруни кечтирмоқдир.

КИШИНИНГ ҲИММАТИ
Абу Исҳоқ Ал-кассал шундай деганди:
— Кишининг қадр-қиммати унинг ҳиммати биландир. Агар унинг ҳиммати дунё учун эса, бу ҳимматни ҳеч бир қимматли йўқдир. Агар Оллоҳ Таолонинг ризосига ноил этмак ишлар учун эса, бу жуда содир.
ДУНЕ ИБОДАТ ЕРИДИР
Ҳазрат Али дегандилар:
— Дунё ибодат еридир, ҳисоб-китоб жойи эса ўзга. Охирагда ҳисоб-китоб бор, фақат ибодат змонни ўтган бўлади.
Туркчадан Ю. РАСУЛ ўтирган

Йўл.

Суратқаш С. МАҲРАМОВ

Бугун «дунёга чиқиш» деган калима жумҳуриятимиз фуқаролари, айниқса ишбилармонлар сўз бўлиб қолди. Нега?

Ҳозирда гувоҳи бўляпмизки, бизни жаҳон таништи, шунга яраша биз-да уни танимоғимиз лозим, бунинг учун, албатта дунёга чиқиш керак. Унинг эса жуда кўп талаблари, шартлари, кечиктирилб бўлмайдиган ва бажарилшиш лозим бўлган ишлари бор, буларнинг ичидан энг муҳимларидан бири — тил билиш ва уни эгаллашдир.

Худди шу мавзуда гурунг қилмоқ учун Низомиёи номидаги Тошкент давлат педагогика институтини чет тили кулётининг мудирин, профессор Жамолиддин ЖАЛОЛОВга бир неча саволлар билан мурожаат қилдик.

— Домла, сиз чет тили, умуман лисоний таълим бўйича саволларимизга батафсил жавоб берадиган таниқли олим бўлсангиз-да, суҳбатни газетамизнинг талабларидан келиб чиқиб, алоҳида соҳадан бошласан деган ниятдаман. Шу маънода чет тилларнинг алоҳида дахлдор томонлари хусусида икки сизга гапириб берсангиз?

— Мени маъзур тутасиз, аслида чет тилини ўрганиш ва билиш дегани бу алоҳида воситанинг ўзидир. Шу маънода унинг алоҳида дахлдор бўлмаган томонини йўқ. Бизлар, гапнинг очигини айтсам, дунё кўрмай, «дунёга чиқиш» нима эканлигини ҳатто тасаввур қилмай вояга етганимиз учун ҳам ажнабий тилнинг алоҳида дахлдор ва дахлдор бўлмаган томонлари бор деб ўйлаймиз. Келинг, буни сизга ҳаммаша гапириб ўрганиб қолганимиз каби, рад этиб бўлмайдиган далиллар билан исботлаб ўтирмай-да, бугун дунёга чиқаётган давримиздаги ҳолатимизнинг шакли-шамойилини айтиб берай.

Узоқ йиллар давомида мустамлакачиликнинг илдиэлари қандай томир отган бўлса, бизнинг «дунёни танишимиз» ҳам худди шу асосда шаклланган эди. Ахир ўз она тилининг оҳангларини ўз она юртида жаранглата олмаган миллат уни қандай қилиб дунёга олиб чиқсин? Бўлмаса нимага ўрганиш, нимага ўқитдик ўқувчиларга чет тилларини? Ҳозир бу саволни ўйлаб, ўзим ҳам ваҳимага тушаман.

Мана, гувоҳи бўлиб турибмизки, истиқлолга эришгач, дунё билан алоҳида қилиш ўзимизга қолганида, худди иқтисодий инқирозга қандай дуч келган бўлсак, бу борадаги қийинчиликларимиз ҳам ундан қолишмаяпти.

Бугун жадаллик билан чет элларга юборилаётган ўқувчилар бизнинг самарасиз фаолиятимиздан кўра кўпроқ фойда келтиради, ҳозирда чет элларда ўқитилган ва яна юборилаётган бўлган кадрларимиз дунёга чиқиш учун қурилаётган биноларимизга пойдевор қўйишади.

— Республикаимиз раҳбарияти ва Президентимизнинг бу борадаги дидий қадамларини алоҳида таъкид этамиз.

— Албатта!
— Сиз бир неча чет мамлакатларга, хусусан Америка Қўшма Штатларига инглиз тилининг таниқли мутахассиси сифатида бориб келдингиз. Айтингчи, у ерда алоҳида хизмати қандай йўлга қўйилган экан?

— Алоҳида (албатта замонавий алоҳида техникаси) одамнинг ишини енгиллаштирадиган соҳагина эмас, унинг умрини узайтирадиган жараён ҳамдир. Қўшма Штатлардаги алоҳида воситаси бу фикрнинг исбот эта олади. Бу мамлакат алоҳида техникаси соҳасида шу қадар юксак даражага кўтарилганки, назаримда у тўғи алоҳида деб аталган бир дунёнинг устига қурилганга ўхшайди. Компьютер, телефон, факс...

Нью-Йорк, Вашингтоннинг гавжум кўчаларида боряман, шай-

тон қургур васваса қилади: ана у асл металдан ишланган, қимматбаҳо телефонни кўтар, ахир биронта ишламаётгани бордир. Бехитёр унинг айтганини қиламан. Билиб турсамда уларнинг ҳаммаси хизматингизга шай турганини, биттасини, иккинчисини ва яна бошқасини кўтарман. Марҳамат, рақамларни айлантиришдан бошла илжингиз йўқ. Шундай қиламан, ўзимга таниш ватандошимнинг хонадонини сўрайман, уйда ҳеч ким йўқ, бўлсада, гапирасаман:

сак. Албатта, чет тилларини эгаллаш борасидаги ишларимиз кўнгидагадидай эмас. Шунга қарамай, истиқлол шарофати билан бу борада маълум ўзгаришлар ҳам сезилапти, шундай эмасми?

— Умуман шунга ўхшайди. Биз неча ўн йиллардан буён институт ва мактабларимизда, ундан ташқари махсус тил ўрганиш курсларида тўхтовсиз фаолият кўрсатиб келяпмиз. Ростини айтсам, бу уринишлар биз кутган натижаларни бермади. Мана қаранг, олимки бор ҳимоя ёки аспирантурага кириш олдидан имтиҳон топиради, йўқловларга; мана бу, мана бу тилларни лутаф билан ўқийман деб ёзишади, буларнинг ҳаммаси расмиятчиликнинг ўзи эди. Ҳатто чет тилларни ўрганишга меҳр қўйган, оқибат ниятларига деярли эришганлар ҳам «фаолиятсиз» тилнинг амалда натижасини кўрмагач, унутиб юборганларининг гувоҳи бўлганман.

Мактабларимизда чет тиллари-

юртимизга келиб, тилимиз ва урф-одатимизни ўрганмоқдалар. Масалан, бизнинг Низомиёи номидаги педагогика институтинида туркиялик талабалар ўзбек тилини жадаллаштирилган усул асосида ўрганишмоқда. Америка Қўшма Штатларидан келган «Тинчлик корпуси» вакиллари эса тилимиз ва маданиятимиз тарихидан сабоқ олмақдалар. Умуман, Қўшма Штатларнинг ўзида ҳам бундай қизиқриш ниҳоятда кучли.

— Домла, ўзингиз неча тилини биласиз? Умуман, тил ўрганишнинг бизга унча маълум бўлмаган сир-асрори ҳам борми?

— Инглиз ва рус тилларини ўз она тилимдай биламан, эса оламан, маъруза қилиш ҳам қўлимдан келади. Форс-тожик тилини англайман, муомала қила оламан. Тил ўрганишнинг эса ҳали ҳеч ким билмаган сир-асрорини кашф этганимча йўқ. Бу хусусда бир неча тилларни (унга қанчалик ундан кўпроқ) яхши эгаллаган олимларимиз бор, менимча саволингизга ушларнинг жавоб бергани маъқул. Ўйлашимча, мана шу мавзу, яъни кўп тилларни яхши эгаллаган одамларнинг фикрлари, умуман тил ўрганишнинг сир-асрорини жамоатчиликка етказиш каби масалалар матбуотда кенгроқ ёритилса айни муддао бўлур эди.

— Жамолиддин ака, биз жаҳонга истаган тилларда жавоб бера оладиган кадрларимизга эга бўла оламизми? Бунинг имкониятлари ва истиқболни ҳақида нима дея оласиз?

— Биласизми, бир вақтлар келиб биз дунёнинг бир қанча тилларида равон гапираётган йигит-қизларимиз билан фахрланадиган бўламиз. Ҳозирданок тайёраларда инглиз, француз, олмон, ҳинд, араб, турк тилларида бурро-бурро гапираётган қизларимизнинг кўнгироқдай овозини эшитамиз. Ушлар яна ширин тақаллуф билан ўзбекча калом айтиб, меҳмонларимизни қутлуг юртимизга қадам ранжида этганлари билан табриқлашмоқда. Ниҳоят, вақт ўтиши билан дунёнинг истаган бурчагиде ўзбекча сўз ва унинг хуш оҳанги жаҳон халқларининг қулоғига «галати» эшитилмайдиган бўлиб қолади. Шу тарзда дунёга чиқамиз. Мустақил жумҳуриятимиз байроғи ҳилпирайди жаҳон бўйлаб, мадҳияси янграй, каломи эса жаранглаусидир. Бизлар бундай имкониятларга эга бўлиш учун дунё тилларини ниҳоятда жадаллик билан эгаллашимиз. Бунга эса шахсан ўзимнинг ишончим комилдир.

— Мазмули суҳбатингиз учун раҳмат сизга, домла.

— Ташаккур.

ЕҚУББЕК суҳбатлашди

**ДУНЁДА
ЖАРАНГЛАУСИ
ЎЗБЕКЧА
КАЛОМ**

«Анварбек, азиям! Биз юртимизга қайтганимиз энди, сизнида шу қутлуг заминда, боболарингиз ватанида кутгаймиз». Ҳадемай юртошимиз уйига келади, овозимиз эсдалик бўлиб қолади унга.

Компьютер деб аталган техника эса бутун мамлакатни эгаллаган. Усиз Америка соқов, одамлари эса қўл-оёқсиздир. Гапнинг очиги — бу соҳани батафсил гапиришга ожизлик қиламан.

— Жамолиддин ака, энди биздаги алоҳида воситаларга бўлган муносабат ҳақида нима дейсиз?

— Тўғриси айтсам, кўча-кўйда ағанаб, симлари узилиб, вайрона бўлиб ётган алоҳида воситаларини кўриб, бу ярамасликларга фақат мутасадди ташкилотлар, назорат идоралари айбдор деб ҳисоблардим. Қўшма Штатлардаги давлат мулкига бўлган муносабатни кўрганимдан сўнг бу фикримдан қайтдим. Биз мустақил жумҳурият фуқароларида мамлакат мулкига нисбатан онгли муносабатни шакллантирмасак, энди бу юрт сеники, давлат мулки ҳам ўзининики, ундан ифтихор қилмоғимиз лозим деган бир туйғунини уйғотмасак ниятларимизга етмоғимиз қийинга ўхшайди.

— Домла, энди бевосита мақсадга, яъни тил ўрганиш, жаҳонга чиқиш масаласига қайт-

ни ўрганишга ажратилган соатлар мутлақо талабга жавоб бермайди. Масалан, 5—11-синфларда чет тилини ўрганишга ажратилган соатлар жамланса, ҳаммаси бўлиб 10 кеча-кундузга етмайди. Ҳар қандай даҳо, авлиё одам ҳам икки ҳафтада битта чет тилини ўрганиб ололмайди.

Бугунги мустақил жумҳурият талаби ҳар бир эниёли, ҳар бир ишбилармон кишидан жадаллик билан тил ўрганишни, дунёни таниш ва унга эга бўлишни тақозо этапти. Шунинг учун ҳам сиз айтмоқчи айрим ўзгаришлар сезилаётган бўлса ажаб эмас.

— Жумҳуриятимизда қайси тилларни ўрганишга қизиқиш кучлроқ?

— Назаримда, чет тилларни ўрганиш борасида уч хил йўналишни кўриш мумкин. Булар — турк, араб, инглиз тилларига бўлган қизиқиш ва заруратдир.

— Домла, мустақилликдан сўнг бизнинг чет тилларига бўлган қизиқишимиз ва бу жараёндаги ўзгаришлар, албатта, қувонарли ҳодиса. Бизни яна чет элларда ўзбек тилига бўлган эътибор, уни ўрганишга бўлган ҳаракат ҳам қизиқтиради.

— Ҳозир жуда кўп мамлакатларда ўзбек тилини чет тили сифатида ўрганиш кучайиб борапти. Худди биз хоржий мамлакатларга ўз талабаларимизни юборатганимиз каби, улар ҳам

почтамтдан акшенбадан ташқари ҳар кун кечқурун 28 та дилижон йўлга чиққан.

Почта вазирлиги темир йўли ҳам тезда ўзлаштириб олди. 1839 йил ноябрдан бошлаб Манчестер, Ливерпуль, Бирменгем ва Лондон йўлларида почта ташимида поезддан фойдаланиш бошланди.

Эдинбург шаҳридан Лондонга етиб келиш учун улар 60 соат йўл босиши керак эди. 1835 йили Лондондаги Бош

банинг уч гилдиракли велосипед билан чапишмасидан иборат бу гаройиб қурилма почтачиларнинг узоғини яқин қилди.

Биринчи жаҳон уруши туйғили кечкиб бўлса-да, 1919 йили қироллик почта хизмати ихтиёрига 48 та автомобиль ажратди. Кўзга ташланиб турини учун улар қизилга, қанотлари эса қора рангга бўялган эди.

Мунтазам авиопочта ҳам

ўша йили пайдо бўлди. Маълумки, ўша вақтларга қадар узоқ манзилларга хатлар денгиз орқали ҳам ташиларди. Почта маҳкамаси архивда кема журналларида қайд этилган аjoyиб маълумотлар сақланиб қолган. Чунинчи, Вест-Индияда француз қароқчилари кемага ҳужум қилганда кема капитани бешта жасур матроси билан биргаликда қароқчилар кемасини қўлга туширган.

А. АЛИЕВ тайёрлаган

ПОЧТА ХИЗМАТИ ТАРИХИДАН

Почта хизмати жорий қилинган дастлабки кезларда почта чопари бир соатда ёзда 7 миля (1 миля — 1,6 километр), қишда 5 миля йўл босиб ўтиши зарур эди. Ушар вақтларда ҳам худди ҳозиргига ўхшаб хат кечкиб кели-

шдан шикоятлар тушиб турган. Кўп ўтмай, почта дилижонлари соатига 10 миля тезликка эришди. Эдинбург шаҳридан Лондонга етиб келиш учун улар 60 соат йўл босиши керак эди. 1835 йили Лондондаги Бош

Азиз АБДУРАЗЗОҚОВ

МАЙДА

Оддий одамнинг майдала-
рига чидаса бўлади. Аммо
ижодкор одам майда бўлса
ғашинг келар экан. Ҳар
ҳолда, мухбир ҳам бир қа-
дар ижодкор-ку!

Эрта азонда гул кўтариб
кетаётган эдим. Минор қаб-
ристонига яқинлашганимда
бир мухбир ошнамни учра-
тиб қолдим. Узоқдан кўлим-
даги гулга қараб илжайиб
келаётган эди, салом бер-
дим. Ошнам алик олишни
ҳам унутиб, гап қотди:

— Азонлаб туриб гул кў-
тариб юрибсиз, тинчликми?
Қайси жонига совга қил-
моқчисиз?

— Бир аёлга, — дедим
мен жиддийлик ва босиқлик
билан.

Қизиқниги қарангким,
гапнинг ташига етмоқчи бўл-
ди:

— Ким экан у аёл? Бил-
сак бўладими?
— Бўлади. У аёл — онам.
Мана бу ерда ётибдилар, —
дедим қабристон томонга

Афандиларнинг
ХУРЖУНИ

ишора қилиб, — Онамнинг
қабрига қўймоқчиман бу
гулларни. Бошқа саволингиз
йўқми?

Майда мухбир нима дея-
рини билмай, турган ерда
бақа бўлиб қолди. Мен хайр-
маъзури насия қилганимча
жўнавордим.

«АЛҲАМДУЛИЛЛОҲ
КОРЕЙСМАН»

Қадам Саид Мурод ҳи-
қоя қилади:

Хоразмда шоликор ко-
рейс журам бор. Ўзбек ти-
лини сувдай билади. Яна
соф хоразмча лаҳжада гап-
ради. Бир кун иккимиз
таксида ўзбекча гаплашиб
кетаётган эдик, такчиси жу-
рамнинг бетига қараб-қараб
борди-да, охири сўради:

— Кечирасиз, худди ко-
рейсга ўхшайсиз, мабодо
корейс эмасмисиз?

— Корейс журам қўлини
кўкрагига қўйиб:

— Алҳамдулиллоҳ ко-
рейсман, — деди.

ҒУРУР

Хусниддин Шарипов ўзи-
ни пивохўр деб ҳисоблайди.
Ҳар замонда бор-йўғи икки
пицца пиво ичадю, тагин у
киши пивохўр эмишлар!

Рамазон шариф кунла-
ридан бирида учрашиб қол-
ганимизда сўради:

— Рўза тутясанми?

— Ҳа, тутяман, — де-
дим.

— Дунёда пиво бўлмаса
мен ҳам рўза тутардим, —
деди ғурур билан.
Тавба, гурурни қаранг...

ҚУВНОҚЛАР ДАВРАСИДА

Терговчи айбдордан сўради:

— Атиги бир йил ичнда уч милли-
онини ўмарши инсофсизлик эканини
ўйладингизми?

— Мен ўйлаганим йўқ. Мен ҳаракат
қилдим. ***

Қўйди-чиқди маҳали судья хоти-
дан сўради:

— Нега энди эрингиз билан ажра-
лишяпсиз?

— Жонимга тегиб кетди. Ҳар гал
эрининг тиззасига ўтирганимда у
дарҳол қабулхонасидаги хизматга дахл-
дор топшириқларни айта бошлайди. ***

— Азизим, чўнтагингдаги тешикни
тикиб қўйдим. ***

— Жуда соз бўпти, аммо ундаги
тешикни қаёқдан билди қолдинг?

— Кеча ўғлим чўнтагимдан юз сўм
пулимни ўғирлаб қўйибди. Бугун ях-
шилаб бир тазирини бераман. ***

— Тиланчилик қилгани
узламаганим? Ундан кўра
ишласанг бўлмайдингми?
— Ие қизиқмисиз, мен
ишдан кейин... ***

Генри Фордан сўрашди:
— Агар ишчиларингиз
ўз нормасини бир неча ба-
робар ошириб бажаришган-
да нима қилардингиз?
— Шундай норма белги-
лаган муҳандислария ишдан
ҳайдардим. ***

— Нега энди ўғлингдан шубҳалан-
ясан? Балки хотининг олгандир?

— Йўқ, чунки у ерда яна икки юз
сўм қолибди. ***

— Тобингиз йўқми дейман?
— Йўқ, чунки бундай дельсиз?
— Дорихонадан чиқиб келаётганин-
гизни кўрувдим. ***

— Қизиқ, мабодо қабристондан чи-
қиб келаётганимда нима деб ўйлар-
дингиз? ***

— Дўхтиржон, одам ҳамма кўзиқо-
ринларни еса бўлаверадими?

— Бўлаверди... Фақат айримлари-
ни бир мартагина ейиш мумкин. ***

— Ҳижрон муҳаббатни янада кучай-
тиради дейишадди, шу тўғрими?

— Тўғри. Эрим сафарга жўнаб кет-
гандан кейин Робертни янада кучлироқ
севиб қолдим. ***

Бир мақтанчоқ саяхатчи Африкадан
кайтгач, оддий қаламтарош билан ар-
лоннинг думини қандай қирқиб таш-
лагани ҳақида-оғиз кўпиртира бошла-
ди.

— Думини дейсанми? Нега энди
бошини эмас?

— Бошини бошқаси кесиб кетган
экан. ***

— Ойижон! Отам айтдики, биз май-
мундан тарқалган эканмиз. Шу рост-
ми?

— Билмайман, болам. Отанг ҳали
қариндошлари билан таништиргани йўқ. ***

— Уфф... Сира ухлолмаяпман. Ҳар
гал ўз хуруримдан уйғониб кетаян-
ман.

— Унда бошқа хонага чиқиб ухлагин.

Бокс бўйича биринчи машғулотдан
сўнг тренер шогирдларидан сўради:

— Хўш, саволлар борми?

— Айтигчи, сиртки бўлимга ўтиш
мумкинми?

Ш. ЭРГАШЕВ тайёрлаган

ХАНДАЛАР

Тажрибасиз сартарош иш-
жонни тинчлантириш учун
деди:

— Кечирасизу, сиз мабо-
до илгари бир ерга келмаган-
мидингиз?

— Йўқ, мен бир кўлимни
урушда йўқотганман. ***

Бир гуржи рафиқаси бил-
лан дорихона ёнидан ўтаёт-
ганда табобат белгисига кў-
зи тушиб, хотинига деди:

— Эй қарагин, онанг муз-
қаймоқ еяпти. ***

— Биз Африкада ишай-
миз. Бизда ҳаво иссиқ, ялан-
ғоч юриб банан еймиз. ***

— Биз Москвада ишай-
миз. Бизда ҳаво салқин.
Агар биз ҳам банан егани-
мизда, яланғоч юрардик. ***

Тунги соат 12 да эшик
жиринглади.

— Рўжат қақирувдинлар-
ми?

— Йўқ...

— Унда овора бўлгани-
миз ҳақини тўлашлар.

Тўловчи И. АҲМЕДОВ

БОЛАНИНГ ТИЛИ ШИРИН

— Шерзод, ёшинг неча-
да, — деб сўради боғча тар-
биячиси.

— Яқинда еттига кира-
ман, ҳозир учдаман. ***

Асилбек кўчада ўйинчоқ-
ларини ерга уриб, синдири-
моқчи бўларди. Кўчадан
ўтаётган йўловчи унга де-
ди:

— Синиб қолади-ку!

— Нима қилти, ўзимники.
— Ундай бўлса, қаттиқ
роқ ур! ***

Муаллим ўқувчидан сўра-
ди:

— «Абстракт от» деб ни-
мага айтади?

— Билмадим...

— Яна қайта тушунтира-
ман, эшит. Абстракт от шу-
ндай нарсаки, у ҳақда ўйлай

оласан, аммо қўл билан
ушлаб бўлмайди. Тушун-
дингми энди? Қани, ўзинг
битта мисол келтир-чи?

— Оташкурак... ***

Уйга келган меҳмон Ано-
радан сўради:

— Уйларингда ким бор?

— Уйимизда ҳеч ким бор. ***

Ўқитувчи: — Нега овозинг
хирилляпти, томогинг ша-
молладими?

Ўқувчи: — Тўти кўшимни
вовуллашга ўргатяпман... ***

— Асилбек, сакрама...

Асилбек, китобларга тег-
ма...

Асилбек, айвондан мў-
ралама, — дея она ўғилча-
сини койирди.

— Хўп, унда нима қилай

бўлмаса? — лабларини чўч-
қайтириб сўради Асилбек. ***

— Оғриқни қолдирадиган
биронта доридан берсангиз,
— деб сўради болақай до-
рихона сотувчисидан.

Изоқнинг ҳожати йўқ.

Мусаввир В. НЕНАШЕВ

МУАССИС: Ўзбекистон
Республикаси Алоқа
Вазирлиги

Бош муҳаррир:
Шодмон ОТАБЕК
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Шухрат ЖАББОР
Анатолий КУДИНОВ
Мирпўлат МИРЗО

Тоҳир РАҲИМОВ
Ислом УСМОНОВ

(бош муҳаррир
ўринбосари)
Ёқубжон

ХУЖАМБЕРДИЕВ
Бобохон ШАРИПОВ

ЖАМОАТЧИЛИК
КЕНГАШИ:

Бўриной АҲМЕДОВ
Воҳид АЪЗАМОВ
Билал АМИНОВ

Шоҳруҳ АҚБАРОВ
Саидмаҳмуд

АКБАРОВ
Меҳмонкул
ИСЛОМҚУЛОВ

Жамол КАМОЛ
Тўлқин
ЛУТФУЛЛАЕВ

Сафар ОСТОНОВ
Ёқуббек

ЯКВАЛХУЖАЕВ
Нурали ҚОБУЛ

МАНЗИЛИМИЗ: 700000,
Тошкент-35, А. Толстой кў-
часи, 1.

ТЕЛЕФОНИМИЗ: 32-36-42,
32-35-29, 44-29-09.

ИНДЕКС: 64600
ЖУМА КУНЛАРИ
ЧИҚАДИ

Муҳарририятга келган қўл-
ёзмалар (2 оралиқда, 5 бет-
дан ошмаслиги лозим) ва
суратлар муаллифларга қай-
тарилмайди. Мақолалардаги
фикр-мулоҳазалар, келти-
рилган факт ва рақамлар
масъулияти муаллифлар
зиммасидадир.

Рўйхатга олиш
№ 000144

Буюртма № Г — 253.

28000 нускада чоп этилди.
Орсет усулида
Босилди,
Формати А-3, ҳажми 2
босма табак.

Ўзбекистон
Республикаси
Президенти
маҳкамасининг
Ишлар Бошқармаси
ҳузуридаги «Шарқ»
нашриёт-матбаа
концерни.

Корхона манзили:
«Буюк Турон»
кўчаси, 41-уй.

1 2 3 4 5 6